

UTRYGHED, ANGST OG BEKYMRING FOR VOLD OG KRIMINALITET

1. INDLEDNING

Risiko, angst og bekymring er temaer, som der både i den akademiske og politiske verden har været sat fokus på i de seneste år, og nok især inden for den kriminologiske/kriminalpolitiske sfære.

Med bogen "Risikogesellschaft" fra 1986 og ikke mindst efter udgivelsen af den engelske version af bogen ("The Risk Society" fra 1992) har den tyske sociolog, Ulrich Beck, været med til at starte en debat om betydningen af de samfundsskabte risici, der er knyttet til det moderne, globale samfund, og som indebærer en fare for alle, uanset race, rigdom og kultur. Globaliseringen og udviklingen i det senmoderne samfund har fået andre forskere, først og fremmest Zygmunt Baumann, til at fokusere på det ængstelige individ (Bauman 1998). En dansk historiker, Henrik Jensen, følger – med sin bog "Ofrets århundrede" (fra 1998) – lidt samme spor. Jensen mener, at de voldsomme krige, der har domineret den første halvdel af det tyvende århundrede, har ændret vor selvforståelse fra at være offensiv til at være defensiv. Det handlende, offensive individ er blevet til et ængsteligt, defensivt individ, som er tilbøjeligt til at lægge skylden fra sig. Ofret er i dag i centrum, netop fordi vi alle er eller betragter os selv som potentielle ofre. Interessen for ofret og ofrets lidelser afspejler sig i medierne. Det er ofrets fortælling, der har den store interesse, og her tænkes ikke kun på det traditionelle offer for kriminalitet, men i dag er vi også ofre for skilsmisser, for arbejdsløshed, for sundhedsvæsenets eller andre myndigheders fejl- og indgreb.

Som en politisk reaktion på offergørelsen kan oprettelsen af en række klageinstanser ses. Der er forbrugerklagenævn, patientklagenævn, miljøklagenævn, naturklagenævn m.v. Desuden er der oprettet en række private, men offentligt godkendte klage- og ankenævn vedrørende forskellige forbrugerspørgsmål. Selv nogle af de institutioner, som man umiddelbart skulle antage varetager det enkelte individs interesser, har i dag tilknyttet klagenævn, fx fagforeningen HK og Dansk Magisterforening.

Kriminalpolitisk er der også i de seneste år i højere og højere grad blevet fokuseret på ofrene, bl.a. med oprettelsen af offerrådgivninger og centre for voldtægtsofre. De seneste, ganske omfattende strafskærpelser for voldtægt, vold og andre personfarlige forbrydelser (L 118 26.2.2002) er begrundet i bl.a. hensynet til ofrets integritet og værdighed. Set ud fra et bredere perspektiv skal tendensen til tiltagende brug af fængselsstraffe, som forekommer i mange vestlige lande, antagelig også ses som modvægt til den ængstelse, som mange teoretikere ser som et karakteristikum ved vort nuværende samfund. Det betyder ikke nødvendigvis, at ængstelsen er betinget af kriminalitet, men en mere diffus ængstelse vil let kunne afspejles som angst for kriminalitet, og strafskærpelser kan i en sådan situation fremtræde som vigtige midler til at modvirke ængstelsen (Hollway & Jefferson, 1997; Jacobsen, 2002).

Borgernes ængstelse og uro har også betydning for, at der i dag fokuseres på en ny form for politi-arbejde – nærpoliti – der netop som et væsentligt formål har at styrke borgernes tryghed. Utrygheden og angsten for kriminalitet er endvidere blevet vigtige omdrejningspunkter i det kriminalpræventive arbejde. Det drejer sig ikke alene om at bekæmpe den objektive kriminalitetsrisiko, men også at mindske den subjektive angst og utryghed. Det Kriminalpræventive Råds seneste kampagne vedrørende ældres overdrevne frygt for kriminalitet skal ses i lyset heraf.

Men er der reelt tale om, at vi er meget utrygge og bekymrede for kriminalitet? Og er utrygheden og bekymringen voksende? Det er de spørgsmål, der her først skal belyses på baggrund af de empiriske undersøgelser, der er gennemført. I forlængelse heraf skal der ses på, hvad der ligger bag de forandringer og den udvikling, empirien peger på.

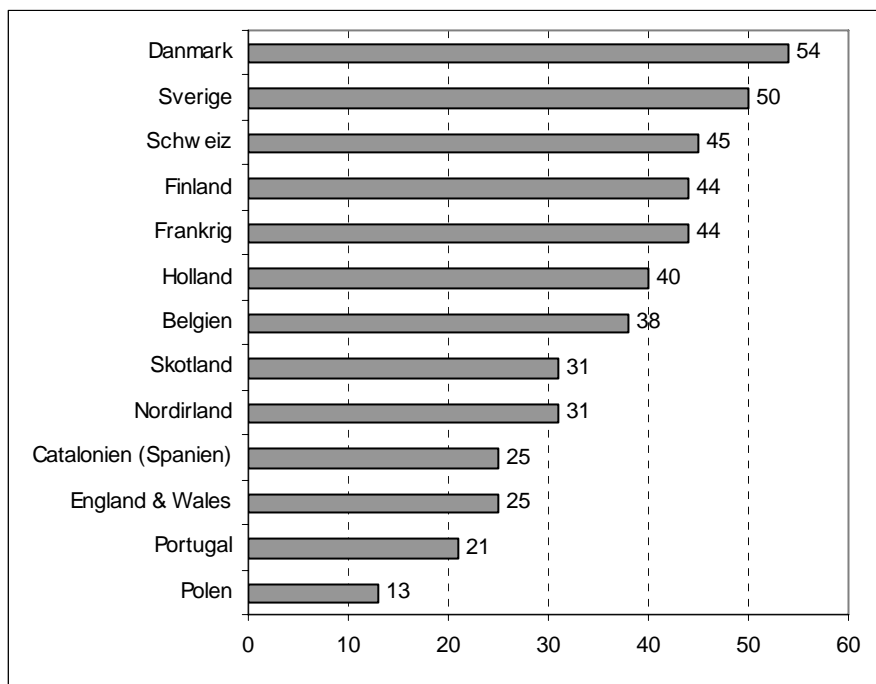
2. UDVIKLINGEN I DANSKERNES UTRYGHED, ANGST OG BEKYMRING

I europæisk sammenhæng er der i de seneste år gennemført forskellige komparative undersøgelser af de europæiske befolkningers utryghed. Med disse undersøgelser er det muligt at belyse, om danskerne er mere utrygge end andre europæere.

I Danmark er der med mellemrum gennemført undersøgelser, der belyser befolkningens angst for kriminalitet, ligesom der kontinuerligt – siden 1985 – er foretaget målinger af befolkningens bekymring for bl.a. vold og kriminalitet. Disse undersøgelser kan først og fremmest anvendes til at belyse, om der er sket forandringer på disse områder.

2.1. Den internationale offerundersøgelse

Figur 1. Procentandel der føler sig meget trygge, når de færdes i deres lokalområde efter mørkets frembrud, fordelt efter nationalitet.

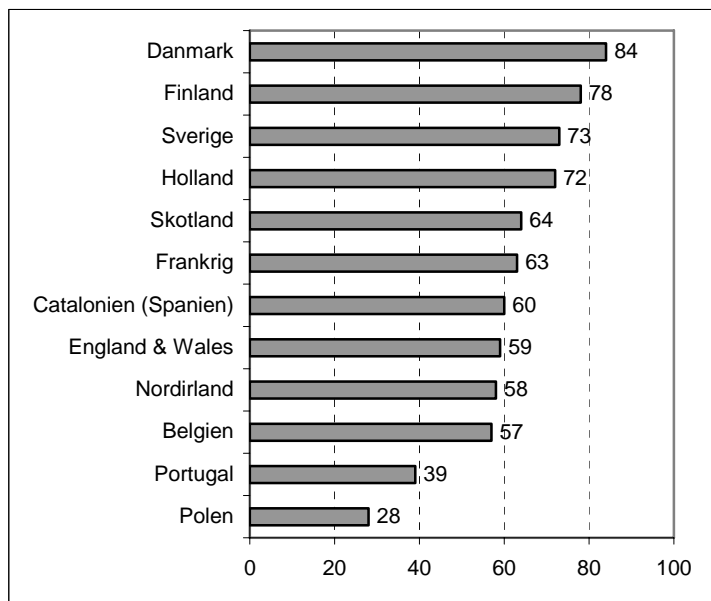

Kilde: van Kesteren et al. 2001.

I 2000 deltog Danmark for første gang i en international offerundersøgelse, der omfatter en lang række lande.¹ 3000 repræsentativt udvalgte danskere blev spurgt om bl.a. tryghed og utryghed ved at færdes i deres lokalområde.

Sammenlignet med de øvrige europæiske lande viser undersøgelsen, at danskerne er det folkefærd, der føler sig mest trygge. Det viser sig både, når der spørges til tryghed ved at færdes i lokalområdet og til tryghed i hjemmet, jf. figur 1 og 2.

Figur 2. Procentandel der efter mørkest frembrud føler sig meget trygge i deres hjem fordelt efter nationalitet.

Kilde: van Kesteren et. al 2001.

2.2. EUROBAROMETER

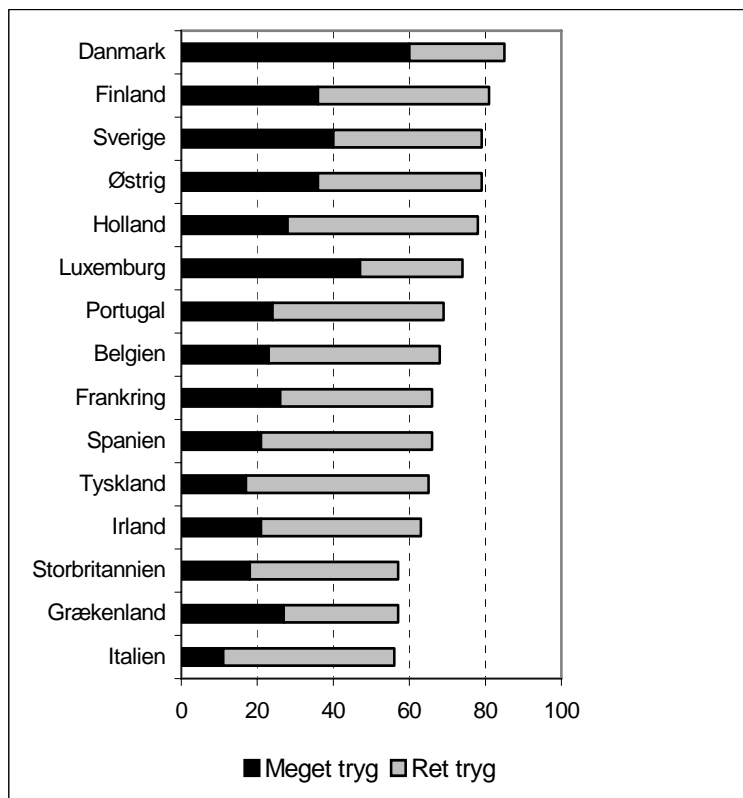
Der er i tre omgange gennemført EU-undersøgelser for Kommissionen om bl.a. tryghed. Den første undersøgelse gennemførtes i 1996, den anden i 2000 og den seneste i 2002. Alle 15 medlemslande har deltaget, idet der er gennemført omkring 1000 telefoninterviews med et repræsentativt udsnit af befolkningen (på 15 år og derover) i hvert af landene.

Et af de spørgsmål, der er omfattet af undersøgelsen, lyder således: ”Hvor tryk føler De Dem ved at gå alene i det område, De bor i, efter mørkets frembrud? Føler De Dem meget tryk, ret tryk, lidt utryk eller meget utryk?”

Resultatet af undersøgelsen fra 2002 er vist i figur 3. Som det ses, er Danmark det af de 15 EU-lande, hvor den største andel interviewede angiver, at de føler sig trykke ved at gå alene i deres boligområde. Især er der en bemærkelsesværdig stor andel af danskerne, som føler sig *meget trykke* i den situation: 60%. I den anden ende af skalaen findes Italien, hvor kun 11% føler sig meget trykke ved at færdes alene i lokalområdet.

¹ Danmarks deltagelse var gjort mulig gennem en bevilling fra Justitsministeriets Forskningspulje.

Figur 3. Procentandel der føler sig meget eller ret trygge, når de går alene i det område, hvor de bor, efter mørkest frembrud. Fordelt efter nationalitet.

Kilde: http://europa.eu.int/comm/justice_home/eucpn/docs/eurobarometer.20052003.pdf

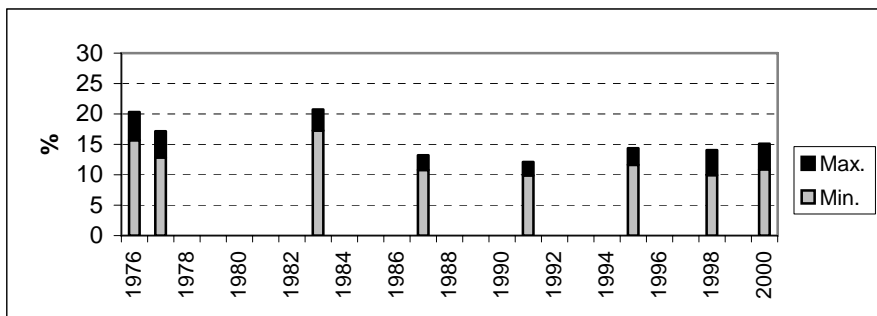
I alle de tre undersøgelser, der er gennemført, har rangordenen været nogenlunde den samme, og hver gang har Danmark været det land med både den største andel meget trygge og den største andel meget/ret trygge. Andelen af danskere, der føler sig henholdsvis trygge/utrygge har også været ganske stabil i de tre undersøgelser. Det betyder, at der ikke siden 1996, hvor den første undersøgelse blev gennemført, kan siges at være blevet hverken flere eller færre danskere, som føler sig trygge i deres nærmiljø.

2.3 Angst for kriminalitet

Angst for kriminalitet er typisk målt gennem et spørgsmål om, hvorvidt man ofte tænker på risikoen for at blive udsat for kriminalitet. Dette spørgsmål har indgået i en række forskellige undersøgelser, der er gennemført med usystematiske mellemrum. Den første af disse undersøgelser er fra 1976 og den seneste fra 2000, jf. figur 4.

Det er en meget lille andel af befolkningen, som oplyser, at de *hele tiden* tænker på risikoen for at blive udsat for kriminalitet. Det drejer sig om ca. 2%. Nogen flere – omkring 10% – tænker *ofte* på denne risiko. Som det ses af figur 4, er der intet der tyder på, at der er sket en vækst i den befolkningsandel, som kan siges at være angste for kriminalitet, fordi kriminalitetsrisikoen fylder meget i deres liv. Snarere er der tale om, at denne andel var større i 1970'erne og begyndelsen af 1980'erne, end den er i dag. Siden slutningen af 1980'erne har angsten for kriminalitet således været på et ret stabilt niveau – med omkring 10-15% af befolkningen, der hyppigt tænker på risikoen for at blive udsat for kriminalitet.

Figur 4. Procentandel som ofte eller næsten hele tiden tænker på risikoen for at blive udsat for kriminalitet. Med statistiske sikkerhedsintervaller.

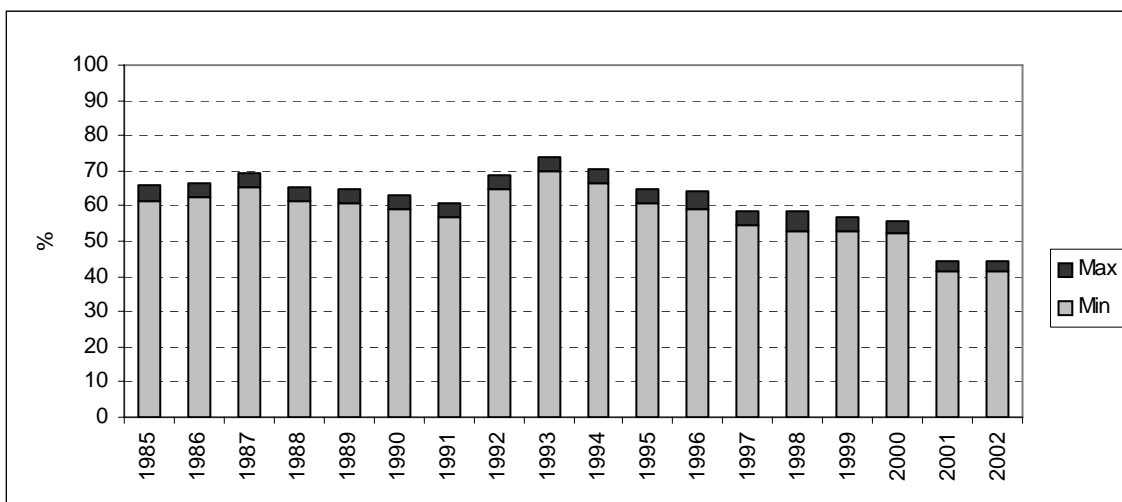

Kilde: Diverse undersøgelser, bl.a. omnibusundersøgelser fra Danmarks Statistik og Socialforskningsinstituttet samt befolkningsundersøgelser, der er gennemført i forbindelse med evalueringen af nærpolitiforsøget i Helsingør Politikreds.

2.4. Bekymring for kriminalitet

Ét er at være angst for kriminalitet, noget andet er at være bekymret. Angst er en betydeligt stærkere følelse, end bekymring er, idet angst kan komme til at dominere og styre et menneskes liv. At være angst for at blive udsat for kriminalitet kan således påvirke ens hverdag og indskrænke ens handlemuligheder, hvilket bekymring antagelig sjældent gør. Bekymring behøver heller ikke at gælde ens egen person, men man kan bekymre sig på andres eller på samfundet vegne. Det er derfor forventeligt, at andelen, der bekymrer sig for kriminalitet, er noget større end andelen, der dagligt eller meget ofte tænker på risikoen for selv at blive udsat herfor.

Figur 5. Procentandel, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, 1995-2002. Med statistiske sikkerhedsintervaller.

Kilde: Institut for Konjunktur-Analyse, bearbejdning foretaget af Justitsministeriets Forskningsenhed.

I 1985 begyndte Institut for Konjunktur-Analyse (IfKA) at gennemføre regelmæssige målinger af befolkningens bekymring. Siden da er et repræsentativt udsnit af befolkningen hvert kvartal blevet spurgt om, hvad de bekymrer sig for.

Disse målinger har vist, at vold og kriminalitet er noget, der bekymrer danskerne meget. Imidlertid er der på dette område sket ganske store forandringer de seneste år, jf. figur 5. Mens andelen, der

bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, har ligget på 60-70% de fleste år i perioden 1985-1996 og på 50-60% i slutningen af 1990'erne, var andelen i både 2001 og 2002 på kun 43%. Denne nedgående tendens er fortsat i 2003, idet årets første måling viste, at mindre end 40% af de adspurgte bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, og i den anden måling – fra juni 2003 – er andelen, der bekymrer sig meget for kriminalitet, for første gang under 30%. Det skal ses i forhold til, at andelen, der var meget bekymrede for vold og kriminalitet ved IfKAs decembermåling i 1993, var på ikke mindre end 78%. Der er altså tale om en ganske betydelig mindskning i danskernes bekymring for kriminalitet og vold.

2.5. Sammenfattende om udviklingen

Den empiriske viden, der forefindes om angst, utryghed og bekymring for kriminalitet, tyder for det første på, at danskerne, relativt set, er et ganske trygt folkefærd. De sammenligninger, der er foretaget med folk i andre europæiske lande, bringer hver gang Danmark ind på en førsteplads som den befolkning, der føler sig mest tryk i forhold til risikoen for at blive udsat for kriminalitet.

De internationale sammenligninger tyder endvidere på, at danskernes høje tryghedsniveau har været stabilt siden 1996, hvor den første af disse undersøgelser blev gennemført.

Den danske forskning, der belyser udviklingen i befolkningens angst for at blive udsat for kriminalitet, har siden slutningen af 1980'erne vist et stabilt niveau. Denne forskning tyder desuden på, at der tidligere var en større andel af befolkningen, der var angst for kriminalitet.

De undersøgelser, der siden midten af 1980'erne systematisk er gennemført af danskernes bekymring for vold og kriminalitet viser, at der i løbet af 1990'erne er blevet færre og færre, der bekymrer sig for vold og kriminalitet. Især de seneste år har der været en markant nedgang i andelen, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet.

I modsætning til det indtryk, man kan få på baggrund af både teoretiske og politiske diskussioner, er der altså intet der tyder på, at utrygheden, angsten eller bekymringen for vold og kriminalitet er i stigning. Tværtimod er der i hvert fald hvad bekymringen angår, tydelige tegn på, at bekymringen for vold og kriminalitet er faldende.

Hvad der ligger bag denne udvikling, skal drøftes nærmere i det følgende.

3. HVEM BEKYMRER SIG MEGET FOR VOLD OG KRIMINALITET

De kvartalsvise målinger, IfKA gennemfører, omfatter – ved siden af spørgsmål om bekymring for vold og kriminalitet – også en række andre spørgsmål om respondentens sociale baggrund, om politisk ståsted og om medievaner. Med henblik på at undersøge, hvad der karakteriserer den stadig mindre samfundsgruppe, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, har Justitsministeriets Forskningsenhed rekvireret disse data fra IfKA. Det er resultaterne af disse analyser, der præsenteres i det følgende.

Analyserne er baseret på data fra IfKAs målinger i 1993, 1999 og 2002. Disse år er valgt, fordi de adskiller sig markant med hensyn til andel respondenter, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, jf. figur 4. IfKAs kvartalsmålinger omfattede tidligere 600 respondenter, mens de de seneste

år har omfattet 1100 respondenter. Det betyder, at undersøgelsesmateriale omfatter 2400 personer i 1993 og i 1999 og 4400 i 2002. I alt omfatter undersøgelsen således 9200 personer. Af disse er der 18 personer, som ikke har besvaret spørgsmålet om bekymring for vold og kriminalitet, hvilket indebærer, at undersøgelsespopulationen reelt er på 9182 personer, jf. tabel 1.

Tabel 1. Bekymring for vold og kriminalitet fordelt efter grad af bekymring og undersøgelsesår.

	1993	1999	2002
Meget	72%	55%	43%
En del	19%	25%	28%
Kun lidt	8%	15%	20%
Slet ikke	1%	5%	9%
I alt %	100%	100%	100%
I alt (N)	2399	2397	4386

I analyserne sammenlignes den persongruppe, der bekymrer sig *meget* for vold og kriminalitet i de enkelte undersøgelsesår, med samtlige øvrige, idet det primært er andelen af meget bekymrede, der er mindsket over årene. Denne mindskning sker ikke kun på bekostning af en vækst i andelen, der bekymrer sig *en del*, idet der er sket en markant vækst i andelen, der kun bekymrer sig *lidt*, og i andelen, som *slet ikke* bekymrer sig.

Alle IfKAs målinger angår et tilfældigt, repræsentativt udsnit af den danske befolkning over 15 år. Det er altså ikke de samme personer, der deltager i de enkelte undersøgelser. Det kan i princippet tænkes, at samme person tilfældigt indgår i undersøgelsen mere end én gang. Sandsynligheden herfor vil dog være ganske ringe (< 1%).

I det følgende ses først på, hvorvidt de meget og de mindre bekymrede adskiller sig med hensyn til baggrundsvariabler m.v. Efterfølgende undersøges, hvilke variabler der reelt differentierer mellem de meget og de mindre bekymrede, og om karakteristika ved dem, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, har ændret sig i undersøgelsesperioden. Denne del af undersøgelsen baseres på regressionsanalyser.

3.1. Baggrundsoplysninger

3.1.1. Køn

Både i 1993, i 1999 og i 2002 er det primært kvinder, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet. Den mindskning i andelen, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, som sker i løbet af perioden, er desuden en smule mere markant for mænd end for kvinder, hvilket indebærer, at kønsforskellene uddybes lidt i perioden.²

3.1.2. Alder

Der er en forventet sammenhæng mellem bekymring for kriminalitet og alder: De ældre aldersklasser bekymrer sig mere end de yngre; og det er tilfældet i alle tre undersøgelsesår.

Den mindskning, der sker i andelen, der er bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, sker i nogenlunde lige stort omfang i alle aldersklasser. Undersøgelsen tyder således ikke på, at forholdet mellem aldersgruppernes bekymring for vold og kriminalitet forandrer sig i den undersøgte periode.

² Tilsvarende mønster ses, når der kontrolleres for alder.

3.1.3. Skoleuddannelse

Der er en næsten omvendt proportionalitet mellem skolegangens længde og bekymring for vold og kriminalitet, idet personer med en meget kort skolegang (7 år) bekymrer sig mere end dem, der har gået i skole i 8-10 år, som så igen bekymrer sig mere end dem, der har en HF- eller studentereksamen. Man kunne antage, at denne sammenhæng er falsk, idet primært de ældre aldersklasser har en kortvarig skolegang, hvorfor sammenhængen måske reelt afspejler det, der er omtalt ovenfor, nemlig at ældre er mere bekymrede for vold og kriminalitet end yngre. Men selv når der kontrolleres for aldersforskelle, er der stadig en ganske markant sammenhæng mellem skoleuddannelsens længde og bekymring for vold og kriminalitet.

Analyserne tyder på, at denne forskel uddybes i perioden, idet andelen, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, især mindsker i gruppen, der har en HF- eller studentereksamen, mens ændringen er mere moderat i de øvrige grupper.

3.1.4. Beskæftigelse og indkomst

At være i beskæftigelse er åbenbart godt for trygheden. I hvert fald viser undersøgelsen, at personer, der er i arbejde eller studerer, bekymrer sig mindre for vold og kriminalitet end dem, der ikke er i beskæftigelse (arbejdsløse, pensionister, hjemmegående og andre uden for arbejdsmarkedet). Der er her kontrolleret for forskelle i aldersfordelinger.

Differencen mellem dem, der er i beskæftigelse, og dem, der ikke er det, uddybes i den undersøgte periode. Sammenlignet med 1993 er andelen, som bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, i 2002 mindsket mere blandt dem, der er i beskæftigelse, end blandt dem, der er uden beskæftigelse. Tilsvarende tendens gør sig gældende, når de, der ser en risiko for arbejdsløshed fremover, sammenlignes med dem, der ikke ser en sådan risiko. IfKAs undersøgelse omfatter således et spørgsmål om, hvorvidt man forventer, at man selv eller en anden i husstanden vil være arbejdsløse i mindst 2 uger inden for de kommende 3 måneder.

Da især personer uden et arbejde bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, må man forvente, at personer med lave indtægter bekymrer sig mere for vold og kriminalitet end personer med høje indtægter. Det viser sig da også at holde stik. Analyserne peger til gengæld ikke på, at denne forskel mellem indkomstgruppernes bekymring for kriminalitet øger i den undersøgte periode.³

3.2. Politisk ståsted

IfKAs målinger omfatter spørgsmål om, hvilket parti man stemte på ved seneste folketingsvalg, og hvilket parti man ville stemme på, hvis der var valg nu. Tabel 2 er baseret på IfKA-målingerne fra 2002 og angiver, hvor stor en del af partiernes vælgere, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet.⁴

Der er ikke stor forskel mellem, hvor stor en andel af de enkelte partiers vælgere ved seneste valg og ved et evt. valg i dag der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, hvilket skyldes, at næsten

---

³ Der kan dog være problemer med at sammenligne indkomstgrupperne over årene, dels fordi gennemsnitsindkomsten er vokset en del i perioden, og dels fordi de indkomstkategoriseringer, IfKA har anvendt i 1993-undersøgelserne, og som har måttet anvendes for hele undersøgelsesmaterialet, ikke er fyldestgørende for indkomster i 2002.

⁴ Der er sammenlagt 16% af respondenterne, der ikke har oplyst om, hvilket parti de stemte på ved seneste valg, enten fordi de ikke ønsker at oplyse det, ikke stemte, stemte blankt eller ikke havde stemmeret. På spørgsmålet om, hvilket parti man vil stemme på i tilfælde af valg nu, er denne andel på 24%.

90% ville vælge at stemme på samme parti, som de stemte på ved seneste valg, hvis der var valg i dag.

Tabel 2. Andel vælgere i 2002, som bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, fordelt efter hvilket parti man stemte på ved seneste folketingsvalg og efter præference ved et evt. valg i dag.

	Seneste valg	Hvis valg i dag
Socialdemokratiet	45%	45%
Det Radikale Venstre	23%	25%
Det Konservative Folkeparti	44%	40%
Centrumsdemokrater	32%	32%
Socialistisk Folkeparti	34%	35%
Dansk Folkeparti	65%	63%
Kristeligt Folkeparti	34%	32%
Venstre	45%	44%
Fremskridtspartiet	87%	88%
Enhedslisten	20%	20%
Gennemsnit	43%	42%

Der er derimod meget markante forskelle mellem partierne med hensyn til, hvor stor en andel af deres vælgere der bekymrer sig for vold og kriminalitet. I toppen ligger Fremskridtspartiet, hvor næsten 9 ud af 10 vælgere bekymrer sig meget for vold og kriminalitet. Dernæst følger Dansk Folkeparti, hvor det drejer sig om næsten 2 ud af 3 vælgere. Andelen af vælgerne, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, er stort set den samme i Socialdemokratiet, Venstre og Det Konservative Folkeparti, nemlig knapt hver anden vælger. Af Centrumdemokraterne, Socialistisk Folkepartis og Kristeligt Folkepartis vælgere er andelen, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, nede på en tredjedel, og for Det radikale Venstre er andelen endnu lavere, nemlig på under en fjerdedel. Den laveste andel vælgere, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, har imidlertid Enhedslisten: Kun en femtedel af partiets vælgere bekymrer sig meget for vold og kriminalitet.

Denne forskel mellem partierne var mindre i 1993. Det er således karakteristisk for udviklingen, at især de partier, der i forvejen havde en forholdsvis lille andel vælgere, som bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, i særlig grad har fået reduceret denne andel. Det gælder Enhedslisten, Det Radikale Venstre, Kristeligt Folkeparti, Centrumdemokraterne og i lidt mindre grad Socialistisk Folkeparti. Omvendt ses, at andelen af Fremskridtspartiets vælgere, som bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, ligefrem er vokset en smule fra 1993 til 2002. Af Venstres vælgere er det lidt færre i 2002 end i 1993, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, men mindskningen ligger under gennemsnittet. De ændringer, der ses blandt Socialdemokratiets og Det Konservative Folkepartis vælgere svarer derimod til gennemsnittet. Dansk Folkeparti blev stiftet i 1995 og er derfor først omfattet af undersøgelsen fra 1999.

3.3. Medievaner

IfKA's undersøgelser omfatter en lang række spørgsmål om, hvorvidt respondenterne læser nogle nærmere specificerede hverdagsaviser, søndagsaviser, ugeblade og månedsmagasiner.

3.3.1. Søndags- og hverdagsaviser

Generelt viser analyserne, at de, der læser hverdags- og/eller søndagsaviser, hverken bekymrer sig mere eller mindre for vold og kriminalitet end dem, der ikke gør det. Ser man på, hvilken avis der

læses, viser der sig imidlertid nogle forskelle: Læsere af Politiken, Information, Jyllandsposten og Berlingske Tidende bekymrer sig generelt mindre for vold og kriminalitet end respondenterne i gennemsnit, mens det forholder sig omvendt for læsere af BT, Ekstrabladet, Fyens Stiftstidende og Jydske Vestkysten.⁵ Særlig stor er forskellen mellem læsere af Information og BT, idet kun 12% af læserne af førstnævnte avis bekymrer sig meget for vold og kriminalitet mod 57% af BTs læsere (i 2002).

Der er også på dette område tendens til, at forskellene er blevet større i løbet af den undersøgte periode. Der har således især været et betydeligt fald i andelen af Informations læsere, som bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, mens faldet har været mindst blandt BTs læsere. En undtagelse fra dette mønster udgør Jyllandsposten, hvor faldet i andelen, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, er noget mindre end gennemsnittet. Det betyder, at selv om Jyllandspostens læsere – vurderet for *hele* undersøgelsesperioden – bekymrer sig lidt mindre for vold og kriminalitet end de øvrige respondenter, så gør de det ikke i 2002. Relativt set er der altså i løbet af undersøgelsesperioden sket en vækst i andelen af Jyllandspostens læsere, som bekymrer sig meget for vold og kriminalitet.

3.3.2. Ugeblade

Som sagt viser analyserne, at avislæsere generelt set ikke bekymrer sig mere for vold og kriminalitet end ikke-avislæsere. Det gør derimod læsere af ugeblade, og det næsten uanset hvilket ugeblad det drejer sig om.⁶ I særlig grad er der en stor overrepræsentation af personer, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, blandt læsere af Hendes Verden, Ude og Hjemme, Familie Journalen og Hjemmet, mens overrepræsentationen er lidt mindre blandt læsere af Billed Bladet, Ugebladet Søndag, Se & Hør og Femina. Kun blandt læsere af ugebladet Alt for Damerne er der ikke en overvægt af dem, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet.

I løbet af undersøgelsesperioden vokser forskellen mellem andel læsere og andel ikke-læsere af ugeblade, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, hvilket indebærer, at der især ved undersøgelsesperiodens slutning er mange ugebladslæsere, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet.

3.3.3. Månedsmagasiner m.v.

IfKA-målingerne omfatter endelig også spørgsmål om læsning af forskellige former for magasiner, der udkommer mindre hyppigt. Det drejer sig i de fleste tilfælde om special- eller fagblade, såsom Motor, Månedsmagasinet Bilen og SID-bladet, men også om husstandsomdelte blade (Idé Nyt) og magasiner som Det Bedste.

Generelt set bekymrer de, der læser disse magasiner, sig hverken mere eller mindre for vold og kriminalitet end dem, der ikke gør det. Der er dog visse undtagelser. Således bekymrer læsere af Det Bedste sig noget mere for vold og kriminalitet, end andre gør. Tilsvarende – om end i mindre grad – gælder læsere af Bo Bedre. Læsere af Børsens Nyhedsmagasin og af Motor bekymrer sig derimod mindre end andre for vold og kriminalitet.⁷

---

⁵ En væsentlig del af især provinsaviserne er alene omfattet af undersøgelsen i et enkelt eller i to af de undersøgte år. Kun de aviser, der er omfattet af undersøgelsen i alle tre år indgår i denne analyse.

⁶ Som tilfældet var for aviser omtales også alene her de ugeblade, der er omfattet af undersøgelsen i alle undersøgelsesår.

⁷ Det er kun muligt at foretage særanalyser for en mindre del af magasinerne, da en stor del af dem kun indgår i undersøgelsen i enkelte år, mens de i de øvrige år opfanges af et spørgsmål om læsning af andre magasiner.

3.4. Regressionsanalyser

Det spørgsmål, der skal belyses her, er, hvilke variabler der reelt viser sig at kunne skelne mellem de meget og de mindre bekymrede.⁸ De ovenstående analyser giver et fingerpeg herom, men ikke et sikkert svar, da der kan være bagvedliggende faktorer, der påvirker de viste sammenhænge. Fx kan man tænke sig, at når Politikens læsere er mindre bekymrede end avislæsere generelt, så beror det på, at læsere af Politiken gennemgående er yngre, mere veluddannede og hyppigere har et arbejde end andre avislæsere. De analyser, der her gennemføres, kan vise, om de sammenhænge, der er vist ovenfor, også eksisterer, *når alt andet holdes konstant*. Dvs. når der tages hensyn til de øvrige oplysninger, vi har om respondenterne.

Med henblik på at belyse om det er de samme forhold, der er forbundet med megen bekymring for vold og kriminalitet både ved undersøgelsens start- og sluttidspunkt, er der gennemført separate analyser baseret på undersøgelsesårene 1993 og 2002.

Regressionsanalyserne viser, at de fleste af de variabler, der differentierer mellem dem, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, og dem, der ikke gør det, er de samme i de to undersøgelsesår. Det drejer sig om følgende variabler:

- 1) Køn: Kvinder er – alt andet lige – *mere* bekymrede for vold og kriminalitet end andre.
- 2) Ung alder: Unge i aldersgruppen 15-29 år er – alt andet lige – *mindre* bekymrede for vold og kriminalitet end andre.
- 3) Lang skolegang: De, der har afsluttet deres skolegang med studentereksamen eller tilsvarende uddannelse, er *mindre* bekymrede for vold og kriminalitet end andre.
- 4) Politik: Personer, der stemmer på Fremskridtspartiet, er *mere* bekymrede for vold og kriminalitet end andre.
- 5) Avisvaner: De, der læser Politiken eller Information er *mindre* bekymrede for vold og kriminalitet end andre, mens til gengæld de, der læser BT, er *mere* bekymrede for vold og kriminalitet end andre.

Ved siden af disse variabler viser følgende sig at være forklarende for forskellen mellem meget og mindre bekymrede i 1993:

- 6) Høj alder: Personer på 50 år og derover var i 1993-undersøgelserne *mere* bekymrede for vold og kriminalitet end andre.
- 7) Politik: De, der ved seneste valg forud for undersøgelserne i 1993 stemte på Socialdemokratiet, var *mere* bekymrede for vold og kriminalitet end andre.
- 8) Ugeblade: De, der i 1993 læste et eller flere ugeblade, var *mere* bekymrede for vold og kriminalitet end andre.

I 2002-undersøgelserne viser det sig, at både flere sociale variabler og variabler vedrørende politisk ståsted er med til at forklare forskellen mellem de meget og de mindre bekymrede:

- 9) Beskæftigelse: Både de, der var arbejdsløse, og de, der modtog pension eller efterløn, bekymrede sig *mere* for vold og kriminalitet end andre.
- 10) Politik: De, der ved valget i november 2001, stemte på Dansk Folkeparti, var *mere* bekymrede for vold og kriminalitet end andre, mens til gengæld de, der stemte på Det Radikale Venstre eller Enhedslisten var *mindre* bekymrede for vold og kriminalitet end andre.

---

⁸ Der er anvendt en logistisk regressionsanalyse, og der er foretaget såvel forward som backward analyser. Disse analyser giver samme resultat.

11) Aviser: De, der læste Ekstrabladet var *mere* bekymrede for vold og kriminalitet end andre.

Hvis man skal søge at sammenfatte disse resultater og disse forskelle på en enkel måde, kan man sige, at analysen bekræfter det indtryk af en øget socioøkonomisk og politisk polarisering, som også de ovenstående og mere enkle analyser har peget på.

I 1993 er det i høj grad de simple demografiske faktorer – køn og alder – der forklarer forskellen mellem de meget og de mindre bekymrede. Dertil kommer nogle livsstilsvariabler, såsom typen af avis, man læser, og interessen for ugeblade. Politiske holdninger differentierede kun i begrænset grad og på en måde, som måske ikke umiddelbart er indlysende, idet både et klart højreparti, Fremskridtspartiet, og et venstre/midterparti, Socialdemokratiet, var karakteriserede ved, at mange af deres vælgere var meget bekymrede for vold og kriminalitet.

Sammenlignet hermed differentierer politiske holdninger betydeligt mere mellem de meget og de mindre bekymrede i 2002, og demarkationslinien mellem partier med mange bekymrede vælgere og partier med få bekymrede vælgere forekommer mere åbenbar. Det er partierne på den yderste højrefløj, Fremskridtspartiet og Dansk Folkeparti, der har de mange bekymrede vælgere, mens den yderste venstre, Enhedslisten, har de få. Dertil kommer Det Radikale Venstre, der med en liberal retspolitik tilsyneladende også tiltrækker og/eller får ubekymrede vælgere. Det er ikke til at sige, hvad der er årsag eller virkning, kun at der er en sammenhæng.

Samtidig med, at den politiske polarisering mellem dem, der bekymrer sig meget, og dem, der bekymrer sig mindre for vold og kriminalitet, er øget i den undersøgte periode, er der også tegn på en øget polarisering mellem disse grupper på det socioøkonomiske område. De sociale forhold differentierer således mere mellem de meget og de lidt bekymrede i 2002 end i 1993: De arbejdsløse og pensionisterne udmærker sig således i 2002 i modsætning til i 1993 ved i særlig grad at bekymre sig meget for vold og kriminalitet.

Også sammenhængen mellem bekymring for kriminalitet og avisvaner kan tyde på en øget polarisering. Mens der i hele perioden er særligt mange mindre bekymrede at finde blandt Politikens og Informations læsere, var det i 1993 kun blandt læserne af BT særligt mange bekymrede for vold og kriminalitet. I 2002 var det derimod begge de landsdækkende formiddagsblade, BT og Ekstrabladet, der var karakteriserede ved at blive læst af forholdsvis mange af dem, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet.

En grov profil af henholdsvis de meget og de mindre bekymrede ser derfor i dag således ud:

De meget bekymrede	De mindre eller ikke bekymrede
Kvinder	Mænd
	Unge i alderen 15-29 år
Pensionister, arbejdsløse	Har studentereksamen
Stemmer på Fremskridtspartiet eller Dansk Folkeparti	Stemmer på Enhedslisten eller Det Radikale Venstre
Læser BT eller Ekstrabladet	Læser Politiken eller Information

4. KOMMENTARER OG DISKUSSION

I det følgende drøftes mulige forklaringer på nogle af de resultater, analyserne har vist.

4.1. Ændringer i forhold, der differentierer mellem de meget og de mindre bekymrede

Som vist, er det ikke helt de samme forhold, der differentierer mellem de meget og de mindre bekymrede i 1993 som i 2002. Dette behøver ikke at skyldes, at bekymring for vold og kriminalitet er betinget af andre forhold i dag end tidligere, men udviklingen kan afspejle andre forandringer.

At Socialdemokratiets vælgere i 1993, men ikke i 2002, var karakteriserede ved at bekymre sig mere for vold og kriminalitet, behøver ikke at skyldes, at vælgerne i mellemtiden er blevet mere trygge og ubekymrede, men skal måske snarere forklares med ændringer i vælgerkorpsets sammensætning. Det kan således forekomme sandsynligt, at især de vælgere, der bekymrede sig meget for vold og kriminalitet i 1993, ikke stemte på Socialdemokratiet ved valget i 2002. Retspolitikken har netop været et af de områder, hvor der er stor uoverensstemmelse mellem partiets og vælgernes opfattelse (Andersen m.fl. 1999).

At arbejdsløshed differentierer mellem de meget bekymrede og de mindre bekymrede i 2002, men ikke i 1993, kan skyldes, at de, der er ophørt med at være arbejdsløse i denne periode, netop er de mindre bekymrede – nogle med kortvarig arbejdsløshed, som har haft let ved at finde sig et job under forbedrede konjunkturer. De, der har haft vanskeligt ved at finde et arbejde, kan derimod antages især at findes blandt de meget bekymrede, jf. også resultaterne om uddannelsesforhold m.v.

Høj alder (50 år +) differentierede i 1993 mellem de meget og de mindre bekymrede, men gjorde det ikke i 2002. Det at være ældre er altså ikke i dag en væsentlig faktor, når omfanget af bekymring for vold og kriminalitet skal forklares. Tilsvarende udviklingstendens er tidligere fundet med hensyn til angst for kriminalitet, og det blev i den forbindelse påpeget, at dette bl.a. kan skyldes, at betydningen af at være ældre kan have forandret sig (Balvig 1990). Det er givet, at tendenserne til udskydelse af "alderdommen" og til fortsat aktivitet i høj alder er blevet mere markante, og at høj alder i mindre og mindre grad automatisk forbindes med hjælpeløshed og afmagt – noget der kan have betydning for såvel angst som bekymring for vold og kriminalitet. Også det, at gruppen af ældre i højere og højere grad omfatter veluddannede og i mindre grad er en uddannelsesmæssig restgruppe, kan have betydning for, at høj alder ikke differentierer mellem de meget og de mindre bekymrede, jf. resultaterne af regressionsanalyserne.

Når læsning af Ekstra Bladet i 2002, men ikke i 1993, differentierede mellem de meget og de lidt bekymrede, kan det i princippet tænkes at skyldes to forhold: at Ekstra Bladets læserkreds har forandret sig og i højere grad inkluderer mennesker, der bekymrer sig meget for kriminalitet, og/eller at Ekstra Bladet i højere grad fokuserer på kriminalitet og dermed er med til at fremme bekymringen herfor. At Ekstra Bladet skriver meget om kriminalitet er dokumenteret i en ny undersøgelse af mediernes behandling af kriminalitetsstoffet (Lund 2003). Ekstra Bladet er – vurderet på baggrund af antallet af artikler om kriminalitet i uge 46, 2002, den landsdækkende avis, der skriver mest om kriminalitet. Der foreligger imidlertid ikke tilsvarende tidligere undersøgelser, så det er ikke muligt at afgøre, om omfanget af kriminalitetsstof har ændret sig. Men selv om man – som også i denne undersøgelse – typisk vil finde en statistisk sammenhæng mellem læsning af aviser med meget kriminalstof og angst eller bekymring for kriminalitet (se bl.a. Williams & Dickinson 1993), behøver denne sammenhæng ikke at være kausal. Den kan i stedet bero på, at de i forvejen meget bekymre-

de foretrækker netop disse aviser. I hvert fald for så vidt angår angst for kriminalitet, er der generelt set ikke megen dokumentation for, at læsning af avisartikler om kriminalitet i sig selv øger denne angst (Balvig 1978; Pollack 2001; se dog også Gunnlaugsson & Þórisdóttir 2003). Men som nævnt, kan bekymring og angst for kriminalitet ikke sammenlignes, og det er muligt, at bekymring, som er en meget mere udbredt og en mindre stærk følelse end angst, er lettere at påvirke, jf. også det senere.

Et andet interessant undersøgelsesresultat er, at politiske holdninger differentierer mere mellem de meget og de mindre bekymrede i 2002 end i 1993, og at forskellen mellem den politiske højre- og venstrefløj, for så vidt angår andelen af vælgere, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, er øget i denne periode. Ligesom tilfældet er for sammenhængen mellem avislæsning og bekymring for vold og kriminalitet, er denne sammenhæng næppe af kausal karakter, men skyldes formodentlig, at vælgere i højere og højere grad også tager hensyn til partiernes kriminalpolitiske budskaber, når de stemmer. Det er helt i tråd med, at kriminalpolitik gennem de seneste 10-15 år har fået en betydeligt mere central politisk plads – i Danmark såvel som i andre vesteuropæiske lande. Det svarer også ganske godt til det, der er fundet i en vælgerundersøgelse, nemlig af der i 1990'erne er sket en øget polarisering på det restpolitiske område, således at flere af vælgerne enten går ind for en streng lov-og-orden politik eller en blød/human kriminalpolitisk linie, mens færre befinder sig mellem disse yderstandpunkter (Andersen m.fl. 1999). Det kan tyde på, at vælgerne i højere grad har taget stilling til retspolitiske spørgsmål.

4.2. Det høje tryghedsniveau

Hvorfor er danskere, som de internationale komparative undersøgelser viser, så trygge sammenlignet med andre europæere?

Den internationale offerundersøgelse peger på to mulige forklaringer: 1) at danskere er meget tilfredse med politiets arbejde og indsats, og 2) at der er forholdsvis lidt alvorlig kriminalitet i Danmark. Undersøgelsen viser således, at danskerne er dem, der er mest tilfredse med både politiets måde at håndtere en anmeldelse på og med politiets indsats for at kontrollere kriminaliteten i deres lokalområde. Den viser endvidere, at kriminaliteten i Danmark generelt er mindre alvorlig, end den er i de øvrige europæiske lande, der sammenlignes med. Når såvel kriminalitetens omfang som grovhed tages i betragtning, er Danmark et af de europæiske lande, der er mindst plaget af kriminalitet (Balvig 2001).

Også de andre nordiske lande udmærker sig ved, at en meget stor del af befolkningen føler sig trygge ved at færdes i deres lokalområde efter mørkets frembrud, jf. figur 3 ovenfor. Det skal muligvis ses i lyset af, at de nordiske lande, både i et globalt og et europæisk perspektiv, er karakteriserede ved at være stærke velfærdssamfund. Det indebærer, at staten kan kompensere eller tilbyde hjælpeforanstaltninger i tilfælde af skader, ulykker eller kriminalitet, hvilket også kan have betydning for, at befolkningerne i de nordiske lande er ganske trygge (Balvig 2001).

4.3. Mindre bekymring

De målinger, IfKA gennemfører, angår ikke alene bekymring for vold og kriminalitet, men omfatter også spørgsmål om bekymring for andre samfundsforhold. Det, der er værd at bemærke sig, er, at det ikke alene er på kriminalitetsområdet, bekymringen er mindsket i de undersøgte år, men tilsva-

rende gør sig gældende på de andre områder, der er omfattet af IfKAs målinger i alle undersøgelsesår.

På et af disse områder er det forventeligt, at bekymringen mindsker, nemlig bekymringen for arbejdsløshed. Arbejdsløsheden er faldet kraftigt de seneste 10 år, og det afspejler sig tydeligt i IfKAs målinger. Andelen, der bekymrer sig meget for arbejdsløshed, er således faldet fra 72% i 1993 til 16% i 2002, mens andelen, der slet ikke bekymrer sig, er steget fra 2 til 30%.

På de øvrige områder, der er omfattet af IfKAs undersøgelse, er det derimod ikke umiddelbart klart, hvorfor bekymringen er mindre i 2002 end i 1993. Det drejer sig om bekymring for inflation, for forurening, for indvandrere og for faren for krig.

Opgørelser fra Danmarks Statistik viser, at inflationen har ligget på et nogenlunde stabilt, lavt niveau fra begyndelsen af 1990'erne og til i dag. Det er naturligvis muligt, at det er denne stabilitet, der bevirker, at andelen, der slet ikke bekymrer sig for inflation, er steget fra 20 til 34% fra 1993 til 2002.

I samme periode er andelen, der bekymrer sig meget for forurening, faldet fra 58 til 36%. Dette kan næppe tilskrives en 'Bjørn Lomborg effekt', idet bekymringen for forureningen har været jævnt faldende helt tilbage fra 1986.

Også på indvandrerområdet er der i dag færre, der bekymrer sig, end tilfældet var i 1993. Da var det 61% af respondenterne, der bekymrede sig *meget* eller *en del* for indvandrere og flygtninge, mens det i 2002 var 50%. Ligeledes var det i 1993 16%, som slet ikke bekymrede sig for dette spørgsmål, mens det i 2002 drejede sig om 25%. I samme periode er befolkningsandelen, som ikke er af dansk herkomst, vokset fra 5 til 8%.

Endelig er også bekymringen for faren for krig mindsket fra 1993 til 2002. I 1993 var det 43%, som bekymrede sig *meget* eller *en del* for faren for krig, mens det i 1999 var 31% og i 2002 26%. Krigen i eks-jugoslavien kan have haft en betydning for, at færre bekymrede sig i 1999 end i 1993, men omvendt kunne man også forvente, at terrorangrebet på USA i 2001 og optrapningen til krig mod Irak i 2002 ville have bevirket, at krigsbekymringen igen var vokset fra 1999 til 2002. Det synes imidlertid ikke at være tilfældet.

Samlet set kan ovenstående tyde på, at det kan være frugtbart ikke bare at se mindskningen i bekymringen for vold og kriminalitet som et isoleret fænomen, men også at se det som indikation på befolkningens generelt mindskede bekymring.

4.3.1. Bekymring for kriminalitet og den faktiske kriminalitetsrisiko

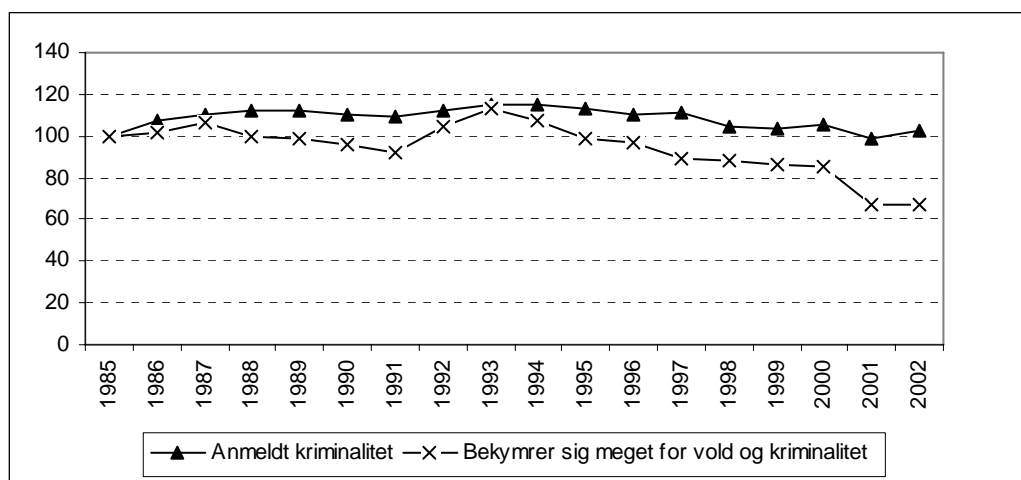
Den anmeldte kriminalitet har i de seneste år har været faldende. Som nævnt, er der en meget tydelig sammenhæng mellem omfanget af bekymring for arbejdsløshed og den faktiske arbejdsløshed. Selv om der næppe på tilsvarende måde kan forventes at være en tydelig eller stærk sammenhæng mellem den objektive kriminalitetsrisiko (målt ved anmeldt kriminalitet) og den subjektive frygt eller bekymring for kriminalitet, kan det alligevel være værd at se på, hvorledes udviklingen i den anmeldte kriminalitet og i bekymringen for kriminalitet forholder sig til hinanden.⁹

---

⁹ Balvig (2001) har påvist, at der ikke er nogen sammenhæng mellem den objektive kriminalitetsrisiko i forskellige lande og befolkningens tryghed.

Som det ses af figur 6, er der en vis samvariation mellem den anmeldte kriminalitet og i bekymringen for kriminalitet. De ændringer, der sker med hensyn til bekymringen for kriminalitet, er dog betydeligt kraftigere end dem, der sker for den anmeldte kriminalitet. Bemærkelsesværdigt er det dog, at der i 1993, hvor den anmeldte kriminalitet topper (eller næsten topper, for den er en anelse højere i 1994), topper også bekymringen for kriminalitet, mens bekymringen har været særlig lav i 2001 og 2002, hvor også den anmeldte kriminalitet har været særlig lav. Der kan naturligvis være tale om en tilfældig samvariation, men det kan dog også antages, at en mediemæssig større fokusering på kriminalitet i år med megen kriminalitet vil have betydning for, i hvilket omfang befolkningen bekymrer sig for kriminalitet. Netop i 1993 var der megen fokus på især vold, idet en række konkrete, dramatiske begivenheder skabte stor fokus på området. Den første voldspakke, fra 1993, kan også ses som et resultat af denne centrale betydning, vold dengang havde i samfundsdebatten. I de seneste par år har der ikke på samme måde været længerevarende mediedebatter om kriminalitet, og det kan, sammen med meldinger om faldende kriminalitet, muligvis have medvirket til, at befolkningens bekymring for vold og kriminalitet er dalende.

Figur 6. Udviklingen i den anmeldte kriminalitet og i andelen, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet, 1985-2002. Indeks.

Kilde: Danmarks Statistik og IfKA.

4.3.2. Bekymring for kriminalitet og udsathed for kriminalitet

Spørgsmålet er naturligvis også, i hvilket omfang den personlige kriminalitetsoplevelse påvirker omfanget af bekymring. Dette spørgsmål er muligt at belyse, idet enkelte af IfKAs målinger har inkluderet et spørgsmål om udsathed for kriminalitet. Spørgsmålet lyder: "Har De selv eller andre i Deres husstand været udsat for indbrud i bolig, fritidshus, bil eller båd, fået noget stjålet, været udsat for vold, hærværk eller anden form for kriminalitet inden for det sidste års tid?" Spørgsmålet indgår i en af de fire målinger i 1993 og i en af dem fra 1999.

Tabel 3. Sammenhængen mellem udsathed for kriminalitet og bekymring for kriminalitet.

	Meget bekymrede for vold og kriminalitet	Ikke meget bekymrede for vold og kriminalitet	I alt (%)	I alt (N)
Udsat for kriminalitet seneste år	54,9%	45,1%	100%	184
Ikke udsat for kriminalitet seneste år	65,2%	34,8%	100%	984
I alt	63,6%	36,4%	100%	1168

Som det ses af tabel 3, er der flere af dem, der ikke har været udsat for kriminalitet, end af dem, der har det, som er meget bekymrede for vold og kriminalitet. Forskellen er statistisk signifikant ($p < 0,01\%$). Det viser sig dog, at når der kontrolleres for køn, alder, social baggrund m.v., er der ikke længere forskel mellem dem, der har været udsat for kriminalitet, og dem, der ikke har det, med hensyn til hvor mange der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet ($p = 0,06$).

Denne undersøgelse bekræfter dermed det, der også er fundet i andre undersøgelser, nemlig at udsathed for kriminalitet ikke nødvendigvis forstærker en angst eller bekymring for kriminalitet (Balvig 1978).

4.3.3. Individualisering

Den mindskning i befolkningens bekymring for ikke alene vold og kriminalitet, men også andre forhold, som denne IfKAs målinger viser, kan imidlertid også antages at afspejle mere fundamentale samfundsforandringer.

Forskere har peget på, at den økonomiske fremgang, der er sket i den sidste halvdel af det 20. århundrede, og som har indebåret et hidtil ukendt højt økonomisk sikkerhedsniveau i USA og Vesteuropa, har medført et skift i fokus og værdier – fra det moderne til det postmoderne samfund (Inglehart 1997). Økonomisk vækst har ikke længere – hverken på et samfundsmæssigt eller individuelt niveau – topprioritet, men andre mål og værdier er blevet væsentlige. På det individuelle niveau er livskvalitet, muligheder for at få et meningsfuldt arbejde og for at kunne udtrykke sig vigtigt, ligesom venner og fritid er blevet mere betydningsfulde elementer i livet. Dette skift i værdier, som er kaldt individualisering, er også forbundet med en øget vægt på personlig frihed og på en antiautoritær holdning.

Det synes rimeligt at antage, at skiftet fra moderne til postmoderne værdier har været forholdsvis markant i 1990'erne, hvor mange mennesker har oplevet økonomisk fremgang og velstand. Det synes endvidere rimeligt at antage, at en postmoderne fokusering på det nære og på den enkeltes muligheder også kan betyde, at følelsen af forpligtelse i forhold til samfundet og til andre (end de nære) mindsker. Samfundsengagement afløses af engagement i det meget lokale og det, der direkte berører en selv. I en sådan situation kan det også forventes, at befolkningen udtrykker mindre bekymring for de samfundsforhold, der i mindre grad optager dem.

Litteratur:

- Andersen, Johannes, Ole Borre, Jørgen Goul Andersen & Hans Jørgen Nielsen: *Vælgere med omtanke. En analyse af folketingsvalget 1998*. Systime, Århus, 1999.
- Balvig, Flemming: Kriminalitet i Danmark – i europæisk belysning. *Juristen*, nr. 7, 2001: 263-283.
- Balvig, Flemming: *Mod et ny kriminologisk samfundsbillede. At leve med kriminalitet*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 1990.
- Balvig, Flemming: *Angst for kriminalitet*. Gyldendal, København, 1978.
- Bauman, Zygmunt: *Globalisering. De menneskelige konsekvenser*. Hans Reitzels Forlag, København, 1998.
- Beck, Ulrich: *Risikogelsellschaft*. Suhrkamp, Frankfurt am Main, 1986. (*The Risk Society*. Roulledge, London, 1992; *Risikosamfundet*, Hans Reitzels Forlag, København, 1998).
- Gunnlaugsson, Helgi & Rannveig Þórisdóttir: Nyhedsformidling og frygt for kriminalitet i Reykjavik: Ændring i tryghed i 2001. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, nr. 2, 2003, s. 105-112.
- Hollway, Wendy & Tony Jefferson: The Risk Society in a Age of Anxiety: Situating Fear of Crime. *British Journal of Sociology*, vol. 42, 1997, s. 255-265.
- Inglehart, Ronald: *Modernization and Postmodernization. Cultural, Economic, and Political Change in 43 Societies*. Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1997.
- Jacobsen, Michael Hviid: Frygtkultur og risikosamfund. *Social Kritik* nr. 84, 2002, s. 65-77.
- Jensen, Henrik: *Ofrets århundrede*. Samleren, København, 1998.
- Kesteren, John van , Pat Mayhew and Paul Nieuwbeerta: *Criminal Victimisation in Seventeen Industrialised Countries*. WODC report no. 187, 2001. <http://www.wodc.nl>.
- Lund, Anker Brink: Kriminalitet i danske massemedier. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, nr. 3, 2003 (under trykning).
- Ester Pollack: *En studie i medier och brott*. Institut för journalistik, media och kommunikation, Stockholms universitet, 2001.
- Williams, Paul & Julie Dickinson: Fear of Crime. Read All About it? The Relationship Between Newspaper Crime Reporting and Fear of Crime. *British Journal of Criminology*, vol. 33, 1993, s. 33-56.